ISSN 2413-9009

ТРАЕКТОРИЯ НАУКИ

электронный научный журнал

№ 4(9)

2016

ISSN 2413-2009 (ONLINE)

ТРАЕКТОРИЯ НАУКИ

ЭЛЕКТРОННЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

Том 2 № 4(9) 2016

Журнал основан в августе 2015 года. Выходит ежемесячно.

Учредитель и издатель: Издательский центр «Диалог»
Украина, 61123, г. Харьков, проспект Тракторостроителей 85/20.
Тел. (0572) 69-32-28, (050) 958-28-51, (098) 388-23-47.
E-mail: print@thedialog.com.ua. Сайт: http://thedialog.com.ua.
Свидетельство субъекта издательского дела ДК № 4960 от 19.08.2015.

Журнал «Траектория науки» зарегистрирован в следующих международных наукометрических базах данных: Base (Германия), CiteFactor (США), Directory of Open Access Journals, Directory of Research Journals Indexing (Индия), Google Scholar (США), J-Gate (Индия), Polska Bibliografia Naukowa (Польша), Research Bible (Япония), Russian Science Citation Index (Россия), Türk Eğitim İndeksi (Турция), Ulrichsweb Global Serials Directory (США), WordCat.

Главный редактор: Катаев А. В., канд. экон. наук, доц.

Редакционная коллегия:
Аксьонова О. Ф., канд. техн. наук, доц.
Ананченко К. В., канд. наук по физ. восп. и спорту, доц.
Бобро Н. Е., канд. соц. наук, доц.
Болотная О. В., канд. экон. наук, доц.
Голобородько К. Ю., д-р филол. наук, проф.
Голубов А. Е., канд. юрид. наук, доц.
Зайцева М. Л., д-р искусствоведения, проф.
Зеленская Л. Д., д-р пед. наук, проф.
Комир Л. И., канд. экон. наук, доц.
Маленко Е. О., д-р филол. наук, проф.
Оберемок С. В., канд. экон. наук, доц.
Панфилова А. Л., д-р фарм. наук, проф.
Роговой А. И., канд. экон. наук, доц.
Трескунова Л. А., канд. экон. наук, доц.
Хорошев А. Н., канд. ист. наук, доц.
Шатровский А. Г., канд. биол. наук, доц.

Адрес редакции: Украина, 61123, г. Харьков, проспект Тракторостроителей 85/20.
Тел. (0572) 69-32-28, (050) 958-28-51, (098) 388-23-47.
E-mail: edit@pathofscience.org. Сайт: http://pathofscience.org.

Журнал является электронным междисциплинарным научным изданием, созданным для полного и оперативного удовлетворения информационных потребностей общества в знаниях, полученных в процессе научно-исследовательской, исследовательско-конструкторской, проектно-технологической и производственной деятельности ученых и специалистов.

Ответственность за достоверность фактов, цитат, имен собственных, географических названий, названий организаций и другой информации несут авторы статей. Высказанные в статьях точки зрения могут не совпадать с точкой зрения редакции.

© Траектория науки, 2016

ISSN 2413-2009 (ONLINE)

ТРАЄКТОРІЯ НАУКИ

ЕЛЕКТРОННИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Том 2 № 4(9) 2016

Заснований у серпні 2015 року. Виходить щомісяця.

Засновник і видавець: Видавничий центр «Діалог»
Україна, 61123, м. Харків, проспект Тракторобудівників 85/20.
Тел. (0572) 69-32-28, (050) 958-28-51, (098) 388-23-47.
E-mail: print@thedialog.com.ua. Сайт: http://thedialog.com.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4960 від 19.08.2015.

Журнал «Траєкторія науки» зареєстровано в наступних міжнародних наукометричних баз даних: Base (Німеччина), CiteFactor (США), Directory of Open Access Journals, Directory of Research Journals Indexing (Індія), Google Scholar (США), J-Gate (Індія), Polska Bibliografia Naukowa (Польща), Research Bible (Японія), Russian Science Citation Index (Росія), Türk Eğitim İndeksi (Туреччина), Ulrichsweb Global Serials Directory (США), WordCat.

Головний редактор: Катаєв А. В., канд. екон. наук, доц.

Редакційна колегія:
Аксьонова О. Ф., канд. техн. наук, доц.
Ананченко К. В., канд. наук з фіз. виховання і спорту, доц.
Бобро Н. Є., канд. соц. наук, доц.
Болотна О. В., канд. екон. наук, доц.
Голобородько К. Ю., д-р філол. наук, проф.
Голубов А. Є., канд. юрид. наук, доц.
Зайцева М. Л., д-р мистецтвознавства, проф.
Зеленська Л. Д., д-р пед. наук, проф.
Комір Л. І., канд. екон. наук, доц.
Маленко О. О., д-р філол. наук, проф.
Оберемок С. В., канд. екон. наук, доц.
Панфілова Г. Л., д-р фарм. наук, проф.
Роговий А. І., канд. екон. наук, доц.
Трєскунова Л. О., канд. екон. наук, доц.
Хорошев О. М., канд. іст. наук, доц.
Шатровський О. Г., канд. біол. наук, доц.

Адреса редакції: Україна, 61123, м. Харків, проспект Тракторобудівників 85/20.
Тел. (0572) 69-32-28, (050) 958-28-51, (098) 388-23-47.
E-mail: edit@pathofscience.org. Сайт: http://pathofscience.org.

Журнал є електронним міждисциплінарним науковим виданням, започаткованим для повного й оперативного задоволення інформаційних потреб суспільства в знаннях, отриманих у процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної та виробничої діяльності учених і фахівців.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв організацій та іншої інформації несуть автори статей. Висловлені у статтях точки зору можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії.

© Траєкторія науки, 2016

ISSN 2413-2009 (ONLINE)

TRAEKTORIÂ NAUKI

ELECTRONIC SCIENTIFIC JOURNAL

Vol. 2 № 4(9) 2016

Founded in August 2015. Publishing monthly.

Founder and publisher: Publishing center “Dialog”
Ukraine, 61123, Kharkiv, Traktorobudivnikiv st., 85/20.
Ph.: (0572) 69-32-28, (050) 958-28-51, (098) 388-23-47.
E-mail: print@thedialog.com.ua. Site: http://thedialog.com.ua.
Publishing licence: ДК № 4960, issued 19.08.2015.

The journal is abstracted in the following international databases: Base (Germany), CiteFactor (USA), Directory of Open Access Journals, Directory of Research Journals Indexing (India), Google Scholar (USA), J-Gate (India), Polska Bibliografia Naukowa (Poland), Research Bible (Japan), Russian Science Citation Index (Russia), Türk Eğitim İndeksi (Turkey), Ulrichsweb Global Serials Directory (USA), WordCat.

Editor in Chief: Kataev A., PhD (Economics), Ass. Prof.

Editorial Board:
Aksenova E., PhD (Techniques), Ass. Prof.
Ananchenko K., PhD (Physical Education and Sport), Ass. Prof.
Bobro N., PhD (Sociology), Ass. Prof.
Bolotnaya O., PhD (Economics), Ass. Prof.
Holoborodko K., Doctor of Science (Language), Prof.
Golubov A., PhD (Law), Ass. Prof.
Zaytseva M., Doctor of Science (Arts), Prof.
Zelenskaya L., Doctor of Science (Education), Prof.
Komir L., PhD (Economics), Ass. Prof.
Malenko E., Doctor of Science (Language), Prof.
Oberemok S., PhD (Economics), Ass. Prof.
Panfilova A., Doctor of Science (Pharmacy), Prof.
Rogovoy A., PhD (Economics), Ass. Prof.
Treskunova L., PhD (Economics), Ass. Prof.
Horoshev A., PhD (History), Ass. Prof.
Shatrovskiy A., PhD (Biology), Ass. Prof.

Editorial office: Ukraine, 61123, Kharkiv, Traktorobudivnikiv st., 85/20.
Ph.: (0572) 69-32-28, (050) 958-28-51, (098) 388-23-47.
E-mail: edit@pathofscience.org. Site: http://pathofscience.org.

The journal is an electronic multidisciplinary scientific edition, created for complete and operative satisfaction the society's information needs, got in the process of research and productive activity of scientists and specialists.

Responsibility for facts, quotations, private names, enterprises and organizations titles, geographical locations etc. to be barred by the authors. The editorial office and board do not always share the views and thoughts expressed in the articles published.

© Traektoriâ nauki, 2016

СОДЕРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ «ГУМАНИТАРНЫЕ НАУКИ»

Королева Лариса Александровна, Артемова Светлана Федоровна
О борьбе с искажениями в отчетности в сфере физкультуры и спорта в СССР в начале 1950-х гг. (на примере Пензенской области) 1.1
(язык оригинала – русский)

РАЗДЕЛ «БИЗНЕС И АДМИНИСТРИРОВАНИЕ»

Чернова Ольга Анатольевна
Стратегические приоритеты государственной политики сбалансированного регионального развития 2.1
(язык оригинала – русский)

Доргушаова Асият Капланович
Динамическая модель экономического каркаса несырьевого развития региона 2.11
(язык оригинала – русский)

Лукин Владимир Александрович, Москаленко Елена Владимировна
Бухгалтерский баланс как система 2.22
(язык оригинала – русский)

Иващенко Марина Викторовна
Последствия глобализации товарных рынков для национальной экономики Украины 2.31
(язык оригинала – украинский)

Бага Оксана Николаевна, Малахов Валерий Андреевич
Перспективы внедрения международных стандартов "Базель-III" для отечественных банков на основе международного опыта 2.37
(язык оригинала – украинский)

Соколова Людмила Васильевна, Соколов Олег Евгеньевич, Тимошева Алена Александровна
Анализ научно-практического инструментария оценки конкурентоспособности предприятий 2.47
(язык оригинала – украинский)

Пакулина Алевтина Анатольевна, Пакулина Анна Сергеевна
Управление социальной сферой как фактор позитивного имиджа государства в современном мире 2.57
(язык оригинала – украинский)

Каштелян Таисия Васильевна
Институциональные аспекты развития лесного комплекса Беларуси 2.76
(язык оригинала – русский)

Смирнова Надежда Викторовна
Макроэкономический уровень трансфера технологий 2.89
(язык оригинала – украинский)

TABLE OF CONTENTS

SECTION "HUMANITIES"

Koroleva Larisa, Artyomova Svetlana
About fight against distortions in the reporting in the sphere of physical culture and sport in the USSR at the beginning of the 1950s (on the example of the Penza region) 1.1
(Language – Russian)

SECTION "BUSINESS AND ADMINISTRATION"

Chernova Ol'ga
Strategic policy priorities of balanced innovation-oriented regional development 2.1
(Language – Russian)

Dorgushaova Asiyat
Dynamic model of economic frame of the region non-resource development 2.11
(Language – Russian)

Lukin Vladimir, Moskalenko Elena
Accounting balance sheet as a system 2.22
(Language – Russian)

Ivashchenko Maryna
The consequences of product markets globalization for Ukraine's national economy 2.31
(Language – Ukrainian)

Baha Oksana, Malakhov Valeriy
Prospects of implementation of "Basel III" international standards for domestic banks based on international experience 2.37
(Language – Ukrainian)

Sokolova Lyudmila, Sokolov Oleg, Timosheva Alena
The analysis of scientific-practical tools of the company creditworthiness evaluation 2.47
(Language – Ukrainian)

Pakulina Alevtyna, Pakulina Hanna
Management of social sphere as a factor of positive image of the state in the modern world . 2.57
(Language – Ukrainian)

Kashtelyan Taisiya
Institutional aspects of development of forestry complex in Belarus 2.76
(Language – Russian)

Smirnova Nadezhda
Macroeconomic level of technology transfer 2.89
(Language – Ukrainian)

Pakulin Sergey
The strategy of developing and strengthening the competitiveness of the municipality 2.95
(Language – Ukrainian)

Аналіз науково-практичного інструментарію оцінювання кредитоспроможності підприємств

Соколова Людмила Василівна

Харківський національний університет радіоелектроніки, професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, доктор економічних наук, професор, Україна

Соколов Олег Євгенович

Публічне акціонерне товариство «УкрСиббанк» BNP Paribas Group, начальник 4-го Київського управління департаменту, Україна

Тімошева Альона Олександрівна

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, здобувач освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності «Фінанси і кредит», Україна

Анотація. У статті вивчено методичні підходи щодо оцінки кредитоспроможності промислових підприємств. На основі критичного аналізу фахової літератури з проблеми дослідження було визначено дефініцію базового поняття, проведено огляд існуючого науково-методичного інструментарію оцінювання кредитоспроможності підприємства. Складено схему алгоритму рішення задачі щодо розрахунку кредитного рейтингу підприємства, реалізація якого базується на авторському математичному забезпеченні. Авторами виконано експериментальну апробацію запропонованого методичного підходу, що дозволило сформувати відповідні рекомендації практичної спрямованості.

Ключові слова: підприємство, кредитоспроможність, аналіз, оцінка, науково-методичний інструментарій.

Вступ

Функціонування промислових підприємств в умовах ринкової конкуренції вимагає певного фінансового забезпечення, що підтримується за рахунок власного, позикового та залученого капіталу. Стабільний розвиток підприємств у сучасних нестабільних умовах господарювання залежить від активного використання кредитних ресурсів банківських установ. Придбання фінансових ресурсів на ринку капіталів дає можливість підприємствам покривати свою потребу в коштах та усувати протиріччя між потребою в ресурсах та їх наявністю.

Одним із важливих джерел фінансового забезпечення промислових підприємств є системи кредитів, які видаються банками на основі ряду принципів, основним із яких є зворотність кредиту. Це вимагає проводити оцінку кредитоспроможності підприємства – позичальника банку та визначати умови надання йому кредитних ресурсів із метою зниження ризику не повернення кредиту.

Метою статті є проведення аналізу науково-методичного інструментарію оцінювання кредитоспроможності промислових підприємств, розробка авторського підходу і реалізація можливості формування рекомендацій щодо особливостей його практичного застосування.

Для досягнення поставленої мети у роботі було вирішено наступні завдання: а) визначено поняття «кредитоспроможність» та його економічну сутність; б) проведений аналіз існуючих методичних підходів щодо оцінки кредитоспроможності підприємства, які складають відповідний науково-методичний інструментарій; в) запропонована математичну модель визначення кредитного рейтингу підприємства-позичальника банку; г) проведена експериментальна апробація запропонованого методичного підходу; д) сформовані відповідні рекомендації практичної спрямованості.

Дослідження існуючих підходів до трактування поняття «кредитоспроможність» показало, що їх основні відмінності базуються на певних проблемах розвитку банківської системи у сучасних умовах за критеріями, які формують сутність кредитоспроможності. У табл. 1 наведено результати проведеного аналізу визначення дефініції поняття «кредитоспроможність позичальника».

Таблиця 1 – Визначення дефініції поняття «кредитоспроможність позичальника», складено автором

№	Інформаційне джерело	Визначення
1	2	3
1	Положення НБУ № 246 [1]	Кредитоспроможність – здатність позичальника в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями
2	Глосарій банківської термінології [2]	Кредитоспроможність – наявність у боржника (контрагента банку) передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки
3	Лаврушин О. І. [3]	Кредитоспроможність позичальника банку – це його здатність своєчасно і повно розраховуватися за своїми зобов'язаннями
4	Панова Г. С. [4]	Кредитоспроможність – оцінювання банком позичальника з точки зору можливості й доцільності надання йому кредиту і визначення ймовірності повернення позик і виплати відсотків по них у майбутньому
5	Градов А. П., Кузин Б. І. [5]	Кредитоспроможність – спроможність повністю і в строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями
6	Галасюк В. [6]	Кредитоспроможність – спроможність позичальника за конкретних умов кредитування в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися зі своїми борговими зобов'язаннями виключно грошовими коштами, що генеруються позичальником у ході звичайної діяльності
7	Лагутін В. Д. [7]	Кредитоспроможність – наявність у потенційного позичальника передумов для отримання кредиту і здатність підприємства у повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїм борговим зобов'язанням

Закінчення табл. 1

№	Інформаційне джерело	Визначення
1	2	3
8	Білих Л. П. [8]	Кредитоспроможність – це спроможність компанії або приватної особи залучати позиковий капітал і в майбутньому належним чином обслуговувати свій борг
9	Словник-посібник економічних термінів [9]	Кредитоспроможність – наявність передумов для отримання кредиту, що підтверджують спроможність повернути його
10	Словник-довідник фінансового менеджменту [10]	Кредитоспроможність – система умов, що визначають спроможність залучати позиковий капітал і повертати його в повному обсязі в передбачені терміни

Критичний аналіз літературних джерел дозволив установити, що в сучасній науковій літературі спостерігається відсутність однозначних визначень поняття «кредитоспроможність», що спонукало дослідити більш ретельно дефініцію цього поняття та визначити авторську позицію щодо предмета дослідження. Можна стверджувати, що найчастіше це поняття асоціюється із спроможністю позичальника повертати позиковий капітал відповідно до умов кредитування, що й розкриває економічну сутність оцінки кредитоспроможності позичальника як передумови зниження ризику банку щодо неповернення заборгованості та визначає предметну сферу дослідження.

Результати дослідження

Періодична оцінка кредитоспроможності підприємства надає його керівництву можливість заздалегідь самостійно визначати рівень фінансової стабільності з метою прогнозування не тільки самої можливості отримання кредитних ресурсів, але й умов їх надання. Як відомо, існують такі основні джерела формування фінансових ресурсів підприємства, як власні, залучені, позикові. За результатами проведеного аналізу фінансових результатів діяльності промислових підприємств України за останні роки було установлено, що власні кошти у динаміці свідчить про те, що їх функціонування останнім часом не є прибутковим (рис. 1).

За цієї причини зростає значущість позикових коштів у формуванні фінансової системи промислових підприємств. Однак, при цьому варто пам’ятати, що кредитоспроможність позичальника ґрунтується на його моральних якостях і його здатності відтворити авансовані кошти для погашення боргу [12, с. 144]. У той же час оцінка кредитоспроможності підприємства дозволяє банку ефективно управляти своїми кредитними ресурсами й отримувати прибуток.

За результатами проведених кабінетних дослідженнь було з’ясовано, що банки застосовують складну систему значної кількості показників для оцінки кредитоспроможності клієнтів.

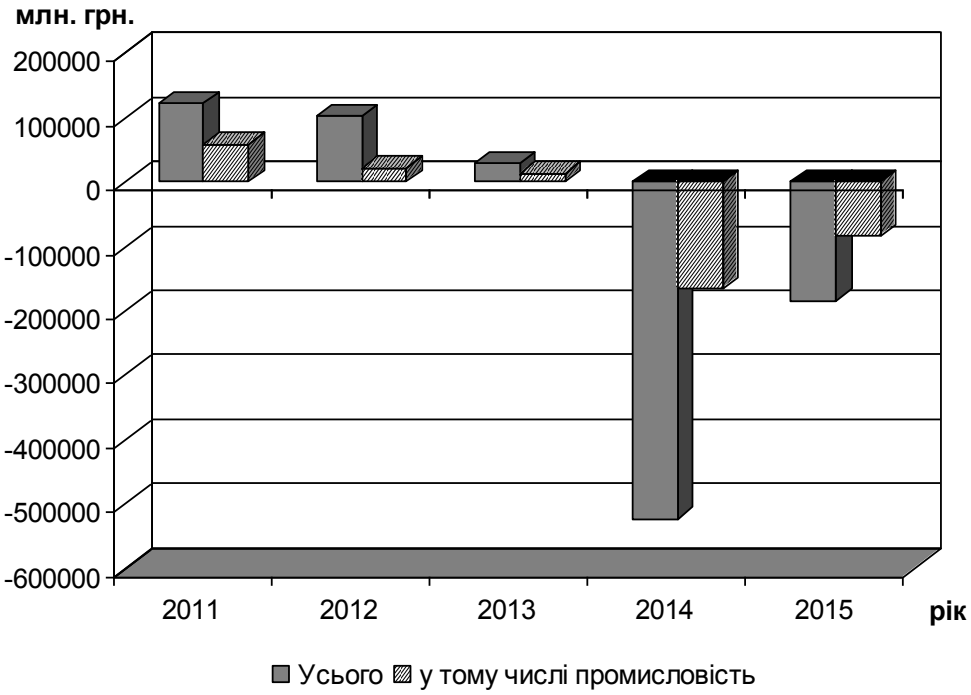

Рисунок 1 – Динаміка фінансового результату діяльності підприємств України до оподаткування, розроблено автором за [11]

Ця система диференційована залежно від характеру позичальника (фірма, форма, вид діяльності), а також може ґрунтуватися як на сальдових, так і на оборотних показниках звітності клієнта. У табл. 2 представлено результати аналізу існуючих методичних підходів щодо оцінки кредитоспроможності промислових підприємств.

Таблиця 2 – Аналіз методичних підходів щодо оцінювання кредитоспроможності підприємств, складено автором

Автор	Характеристика методичного підходу
Лаврушин О. И., [12, с. 150-159]	До показників оцінки кредитоспроможності підприємства-позичальника віднесено наступні: а) коефіцієнт ліквідності; б) коефіцієнт покриття; в) показник забезпечення власними коштами
Рид Э., Коттер Р. [13, с. 252]	Система оцінки побудована на сальдових показниках звітності. Американські банки використають чотири групи основних показників: 1) ліквідність фірми; 2) оборотність капіталу; 3) залучення коштів; 4) прибутковість
Колесников В. И., Кромевецкая Л. П., [14, с. 229-230]	Вітчизняні банки використовують методики, які включають наступні фінансові коефіцієнти: 1) коефіцієнт абсолютної ліквідності; 2) проміжний коефіцієнт покриття; 3) загальний коефіцієнт покриття; 4) коефіцієнт незалежності
Масленченков Ю. С., [15, с. 291]	Для оцінювання кредитоспроможності позичальника банку пропонується використовувати такі показники: 1) коефіцієнт загрози банкрутства; 2) коефіцієнт власності; 3) коефіцієнт рамбурсності; 4) прогнозований грошовий потік; 5) коефіцієнт ліквідності

Закінчення табл. 2

Автор	Характеристика методичного підходу
Морсман Эдгар М. [16, с. 229-230]	В основі методики визначення кредитоспроможності клієнта лежать показники ліквідності з попереднім угрупованням статей балансу
Цал-Цалко Ю. С., [17, с. 366-380]	Рекомендується до застосування сукупність таких показників: 1) коефіцієнт автономії; 2) коефіцієнт незалежності; 3) коефіцієнт забезпечення власного капіталу; 4) коефіцієнт маневреності; 5) показники рентабельності; 6) показники оборотності за рахунками та ін.

За результатами проведеного аналізу було також установлено, що існуючі методики оцінки кредитоспроможності підприємств базуються на використанні шкали для визначення класу позичальника, що потребує розрахунку сумарної бальної оцінки усіх оцінних показників підприємства, або використання шкали для оцінки умов надання кредиту, що потребує розрахунку відповідно кредитного рейтингу позичальника.

Методичні підходи щодо оцінки кредитоспроможності підприємств-позичальників банків базуються на використання певних методів та математичних моделей, що є важливою складовою науково-методичного інструментарію за обраним напрямом дослідження. Відповідно до рекомендацій [18] виділяють дві групи моделей: а) класифікаційні моделі (рейтингові, прогнозні, МДА, система показників, CART); б) моделі на основі комплексного аналізу (правило «6С», CAMPARI, PARTS, оціночна система аналізу). Найбільш прийнятною та вдалою з точки зору практичного застосування на думку авторів можна вважати рейтингову модель [15], яку обрано за основу формування математичного забезпечення рішення шуканої задачі, але з урахуванням ризику отримання прогнозованої (очікуваної) величини грошового потоку. В залежності від категорії позичальників, що встановлюється за допомогою сукупності розрахованих фінансових показників, оцінюється їх кредитний рейтинг. Позичальники підрозділяються на декілька груп і кредитуються банком з урахуванням характеристики установленого кредитного рейтингу.

Як метод рішення означеної вище задачі обрано аналітичний метод, як модель – сукупність конкретних розрахункових формул, що належать до класу жорстко детермінованих факторних моделей у складі адитивної, мультиплікативної, кратної, змішаної моделей [19, с. 64-66].

Авторський варіант синтезу математичної моделі рішення шуканої задачі пропонується представити у такому вигляді (1)-(2):

$$КР_j = \arg\{КЛ; КВ; КДЗ; КЗБ; ПГП \cdot Р\}, \quad (1)$$

$$G = \{КЛ \geq 1{,}0; КВ > 1; КДЗ < 0{,}8; КЗБ \leq 4{,}0\}, \quad (2)$$

де $КР_j$ – кредитний рейтинг $j-го$ підприємства;

G – область допустимих значень показників;

КЛ – коефіцієнт ліквідності;

КВ – коефіцієнт власності;

КДЗ – коефіцієнт співвідношення доходу від реалізації й поточної заборгованості;

КЗБ – коефіцієнт загрози банкрутства;

ПГП – прогнозований (очікуваний) грошовий потік;

Р – вірогідність отримання грошового потоку (експертна оцінка).

Для моделювання процесу рішення даної задачі було складено схему алгоритму, яку представлено на рис. 2. Розроблена схема складається із ряду упорядкованих за логікою їх виконання блоків.

У випадку неприпустимості відхилень отриманого чисельного значення кредитного рейтингу від установлених їх значень приймається рішення про неможливість видати підприємству кредит. В іншому випадку підприємство-позичальник банку отримує бажаний кредит за відповідних умов.

Для установлення рангу підприємства – позичальника банку у роботі [15, с. 292] рекомендовано використовувати шкалу оцінки, яку, на наш погляд, необхідно адаптувати до сучасних умов вітчизняної економіки (перш за все, урахування коливання курсу валют).

Для рішення задачі у даній постановці було розроблено програмне забезпечення у середовищі Excel, яке входить до пакету Microsoft Office. Фінальна екранна форма наведена на рис. 3.

Отже, кредитний рейтинг підприємства – позичальника банку може змінюватися від дуже високого (А) до неприйнятного (Д), коли кредитування стає неможливим.

Аналіз інформації, яку наведено на рис. 3, показує, що умовами кредитування підприємств є такі:

- якщо кредитний рейтинг підприємства є дуже високим, то допускається встановлення пільгового відсотка;

- при високому кредитному рейтингу установлюється розмір банківського відсотку за користування кредитом з орієнтацією на середню ринкову ставку.

- при задовільному кредитному рейтингу кредит може бути виданий на загальних підставах з урахуванням кредитної історії підприємства;

- при низькому кредитному рейтингу кредит може бути наданий по підвищеній ставці.

В перших двох випадках контроль за фінансовим станом підприємства – позичальника банком не здійснюється.

Поточний контроль за фінансовим станом підприємства є обов'язковим при задовільному кредитному рейтингу.

Облік кредитної історії й контроль за фінансовим станом підприємства є обов'язковою процедурою, якщо його кредитний рейтинг є низьким.

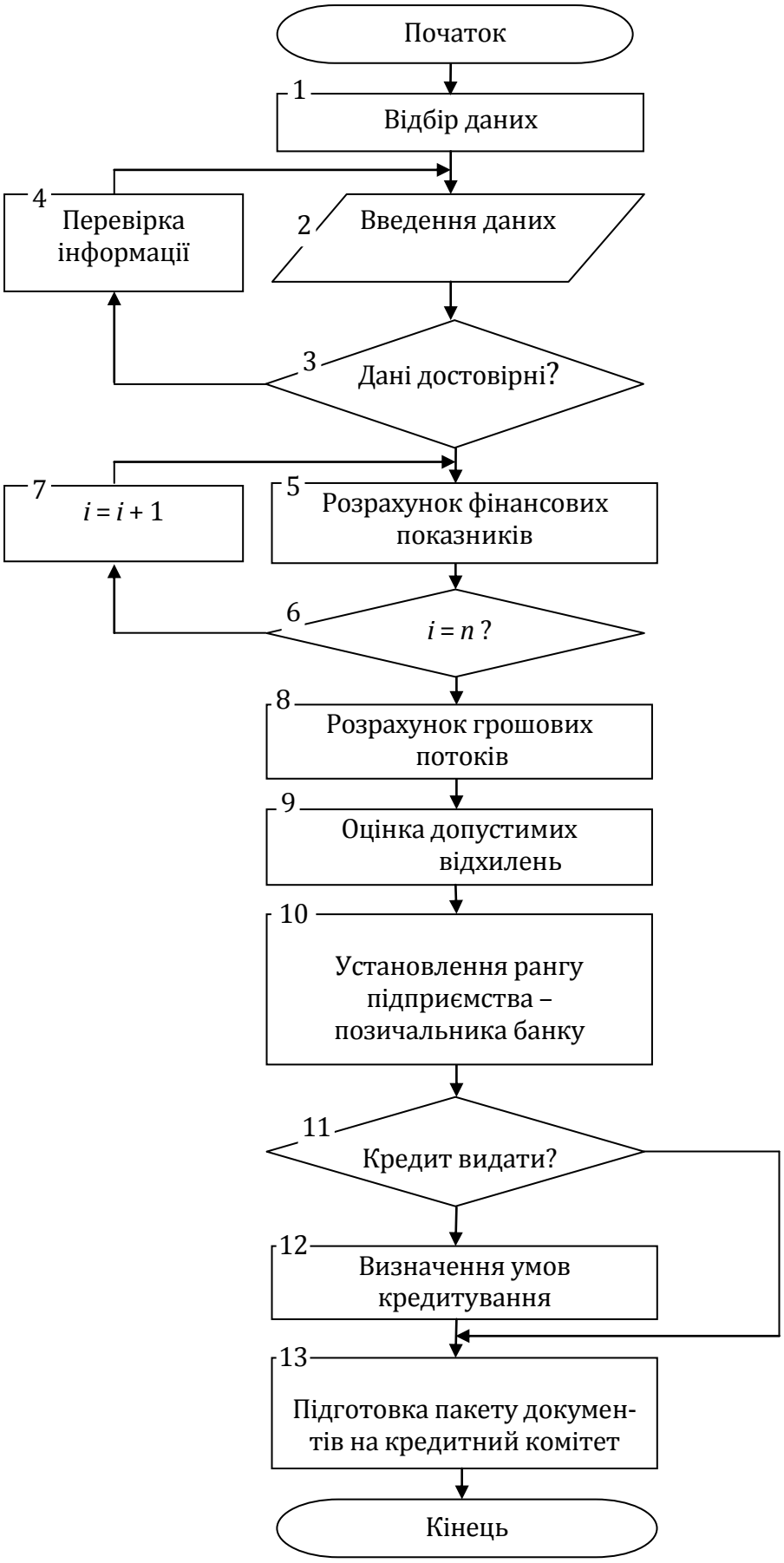

Рисунок 2 – Схема алгоритму рішення задачі, розроблено автором

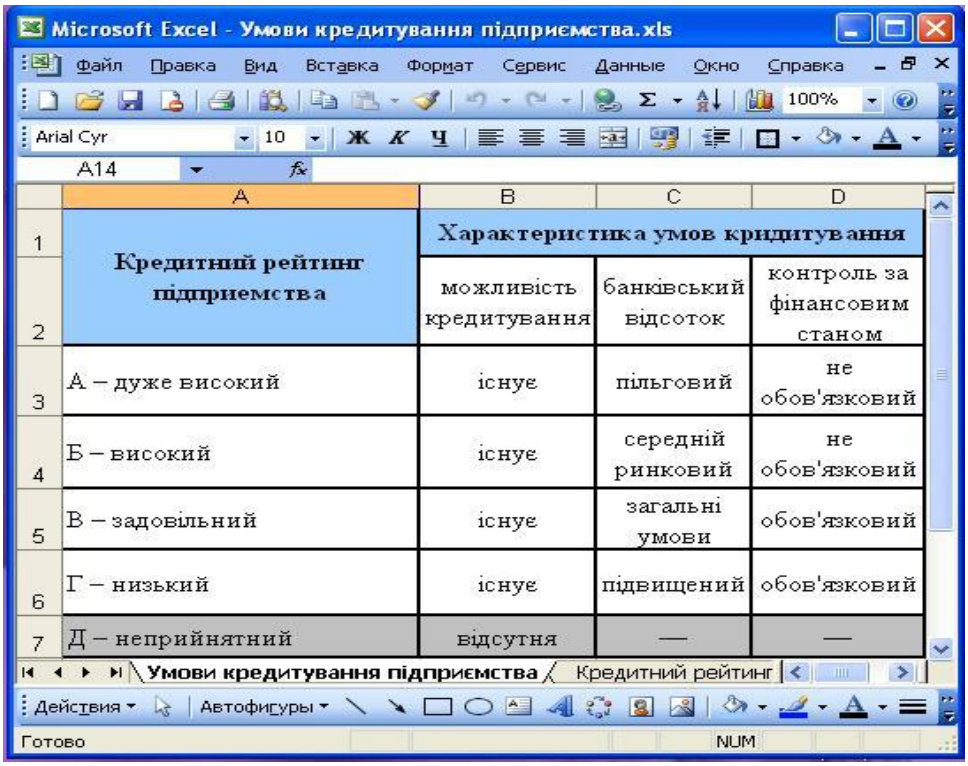

	A	B	C	D
1	Кредитний рейтинг підприємства	Характеристика умов кридитування		
2		можливість кредитування	банківський відсоток	контроль за фінансовим станом
3	А – дуже високий	існує	пільговий	не обов'язковий
4	Б – високий	існує	середній ринковий	не обов'язковий
5	В – задовільний	існує	загальні умови	обов'язковий
6	Г – низький	існує	підвищений	обов'язковий
7	Д – неприйнятний	відсутня	—	—

Рисунок 3 – Print Screen електронної форми «Умови кредитування підприємства», розробленої автором в MS Excel

Висновки

Слід зазначити, що у кожному банку застосовують власну методику оцінки кредитоспроможності позичальників. Але кожна методика базується, перш за все, на використанні оцінки ряду фінансових показників підприємства. Оцінка рангу кредитоспроможності підприємства – потенційного позичальника є необхідною передумовою прийняття рішення керівництвом банку щодо вибору умов кредитування, а саме: терміни, розміри і форми видачі кредитів, необхідність контролю, що здійснюється з метою зниження ступеня ризику кредитної діяльності банку. Вважаємо, що доцільно рекомендувати використання розробленого методичного забезпечення в практичній діяльності фахівців банків та у навчальному процесі ВНЗ країни.

Перелік використаних джерел

1. Про кредитування [Електронний ресурс] : положення Національного банку України від 28 вересня 1995 р. № 246 // Верховна Рада України : офіційний веб-сайт. – Режим доступу: http://goo.gl/fL2Wpf. – Станом на 01.02.2016. – Назва з екрана.

2. Кредитоспроможність : [визначення] [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу: http://goo.gl/xZZuoZ. – Станом на 01.02.2016. – Назва з екрана.

3. Банковское дело : учебник / под ред. О. И. Лаврушина. – 8-е изд. – Москва : Кнорус, 2009. – 768 с.

4. Панова Г. С. Кредитная политика коммерческого банка / Г. С. Панова. – Москва : ДИС, 1997. – 464 с.

5. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой / под общ. ред. проф., д-ра экон. наук А. П. Градова и проф., д-ра экон. наук Б. И. Кузина. – Санкт-Петербург : Специальная литература, 1996. – 510 с.

6. Галасюк В. Оцінка кредитоспроможності позичальників: що оцінюємо? / В. Галасюк, В. Галасюк // Вісник Національного банку України. – 2007. – № 5. – С. 54-56.

7. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика : навч. посіб. / В. Д. Лагутін. – Київ : Знання, КОО, 2000. – 215 с.

8. Техника финансового анализа / пер. с англ. под ред. Л. П. Белых. – Москва : Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 663 с.

9. Словник-посібник економічних термінів: рос.-укр.-англ. / О. М. Дрозд [та ін.] ; за ред. Т. Р. Кияка. – Київ : Academia, 1997. – 264 с.

10. Словарь-справочник финансового менеджмента. – Киев : Ника-Центр, 1998. – 480 с.

11. Фінансові результати підприємств України до оподаткування [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України : офіційний вебсайт. – Режим доступу: https://goo.gl/RhH8dm. – Станом на 01.03.2016. – Назва з екрана.

12. Банковское дело : учебник / под ред. О. И. Лаврушина. – Москва : Банковский и биржевой научно-консультационный центр, 1992. – 428 с.

13. Рид Э. Коммерческие банки / Э. Рид [и др.] ; пер. с англ. – Москва : Прогресс, 1983. – 586 с.

14. Банковское дело / под ред. проф. В. И. Колесникова, проф. Л. П. Кромевецкой. – Москва : Финансы и статистика, 1996. – 480 с.

15. Масленченков Ю. С. Технология и организация работы банка: теория и практика / Ю. С. Масленченков. – Москва : Дека, 1998. – 432 с.

16. Морсман Э. Искусство коммерческого кредитования / Э. Морсман ; пер. с англ. – Москва : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 187 с.

17. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

18. Бондаренко С. В. Сравнительный анализ методик оценки кредитоспособности заемщика / С. В. Бондаренко, Е. А. Сапрунова // Финансы и кредит. – 2008. – № 24. – С. 12-18.

19. Ковалев В. В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / В. В. Ковалев. – Москва : Финансы и статистика, 1998. – 512 с.

© Л. В. Соколова, О. Є. Соколов, А. О. Тімошева

The analysis of scientific-practical tools of the company creditworthiness evaluation

Sokolova Lyudmila

Kharkiv National University of Radio Electronics, Professor of Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Doctor of Science (Economics), Professor, Ukraine

Sokolov Oleg

Public Company «UkrSibbank» BNP Paribas Group, Head 4 of Kyiv Management Department, Ukraine

Timosheva Alena

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Bachelor's Degree student, specialty «Finance and Credit», Ukraine

Abstract. The article examines methodical approaches of evaluation of industrial companies' credit ability. On the bases of critical analysis of professional literature on the subject of the study, the definition of basic concepts was determined; the existing scientific and methodological tools of creditworthiness evaluation of the company were examined. The solution scheme of the company credit rating calculating algorithm was done. It's implementation is based on the author's mathematical software. The authors performed an experimental testing of the proposed methodological approach, which allowed to establish appropriate recommendations of practical orientation.

Keywords: company, creditworthiness, analysis, evaluation, scientific and methodological tools.

© L. Sokolova, O. Sokolov, A. Timosheva